

حقوق خانواده

تألیف:

دکتر سید قانع

قاضی دادگستری - عضو هیأت علمی دانشگاه

دکتر محمد زین العابدین مهر

مدرس دانشگاه

مجمع علمی و فرهنگی مجید

سرشناسه : قانعی، علی،
 عنوان قراردادی : ایران. قوانین و احکام
 Iran. Laws, etc
 عنوان و نام پدیدآور : حقوق خانواده/تالیف علی قانعی، محمد یزدان مهر.
 مشخصات نشر : تهران: مجد، ۱۳۹۸.
 مشخصات ظاهری : ۱۶۸ ص.
 شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۵-۱۹۹-۴

وضعیت فهرست نویسی : فیپا
 یادداشت : کتابنامه.
 موضوع : حقوق خانواده -- ایران
 Domestic relations -- Iran : موضوع
 زناشویی -- قوانین و مقررات -- ایران
 Marriage law -- Iran : موضوع
 ساسه روده : یزدان مهر، محمد،
 رده پی کی : KMH ۵۴۰ :
 رده بندی یویی : ۳۴۶/۵۵۰۱۵
 شماره کتابشناسی ملی : ۵۸۶۶۹۴

هرگونه تکثیر کامل یا قسمتی از کتاب بدون اجازه پدیدآورنده یا ناشر، خلاف قانون، شرع و اخلاق است.
 موارد تخلف را به دفتر مرکزی «مجد» گزارش فرمایید.

حقوز خانواده

تألیف: دکتر علی قانعی / دکتر محمد یزدان مهر

انتشارات مجد

چاپ اول: ۱۳۹۸ تعداد: ۵۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ و منحصر «مجد» است.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۵-۱۹۹-۴

ISBN: 978 - 622- 225- 199- 4

دفتر مرکزی مجد:

تهران، میدان انقلاب، تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای ژانداران، پلاک ۵۷

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۱۲۰۷۸ - ۶۶۹۶۳۳۸۶

فروشگاه: تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۹

تلفن: ۶۶۴۰۹۴۲۲ - ۶۶۴۸۶۸۷۴

www.majdlaw.com

E- mail: info@majdlaw.com

کانال رسمی انتشارات مجد در تلگرام: @majdlaw

فهرست مطالب

۱۱	پیشگفتار
۱۳	مقدمه
۱۵	فصل اول: ازدواج
۱۵	مبحث اول: خواستگاری و نامزدی
۱۶	گفتار اول: ضمانت اجرا
۱۶	گفتار دوم: سن ازدواج
۱۷	گفتار سوم: بررسی فقهی
۱۸	گفتار چهارم: واسطه‌گاری از نامزد دیگری
۱۹	گفتار پنجم: خواستگاری قبل از اعلام موافقت
۲۰	گفتار ششم: وضعیت استخراج نامزدی
۲۲	گفتار هفتم: لزوم اراک فقهی پیش از عقد
۲۳	گفتار هشتم: موارد نیاز به اذن ولی در عقد نکاح
۲۳	بند اول: احکام اذن ولی بر نکاح
۲۴	بند دوم: بررسی فقهی
۲۶	گفتار نهم: نامزدی (وعده نکاح)
۲۸	گفتار دهم: نکات ماده ۱۰۳۵ قانون مدنی
۲۹	گفتار یازدهم: حرمت نکاح با غیر مسلمان
۲۹	بند اول: بررسی فقهی
۳۰	بند دوم: نکاح مرد غیر مسلمان با زن مسلمان
۳۰	بند سوم: نکاح مرد مسلمان با زن غیر مسلم
۳۲	بند چهارم: تذکره
۳۳	بند پنجم: نکاح بین فریق مسلمان
۳۳	بند ششم: نکاح بین پیروان ادیان دیگر
۳۳	بند هفتم: ازدواج زن ایرانی با تبعه خارجی
۳۳	بند هشتم: مسئولیت مدنی
۳۴	گفتار دوازدهم: پس گرفتن هدایا
۳۷	گفتار سیزدهم: مرور زمان دعاوی ناشی از به هم خوردن نامزدی
۳۷	مبحث دوم: شرایط ازدواج
۳۷	گفتار اول: اختلاف جنسیت

۳۸	گفتار دوم: اراده (رضا و قصد).....
۴۰	گفتار سوم: تعلیق در ازدواج.....
۴۱	گفتار چهارم: احکام خاص نکاح موقت.....
۴۳	گفتار پنجم: ثبت نکاح.....
۴۳	گفتار ششم: موارد جواز ازدواج مجدد.....
۴۴	گفتار هفتم: ضمانت اجرای ازدواج مجدد مرد بدون حصول شرایط مقرر.....
۴۶	گفتار هشتم: عدم لزوم صیغه عربی و ماضی.....
۴۷	گفتار نهم: توالی ایجاب و قبول.....
۴۷	گفتار دهم: اهلیت و بلوغ.....
۴۸	گفتار یازدهم: ماده ۱۰۴۱ قانون مدنی اصلاحی ۱۳۸۱/۴/۱ و قابلیت صحی برای نکاح.....
۵۰	گفتار دوازدهم: کالت در ازدواج.....
۵۲	مبحث سوم: موانع ازدواج.....
۵۲	گفتار اول: شوهر داشتن.....
۵۲	بند اول: ازدواج با زن شوهر دار: مواد ۱۰۵۱ و ۱۰۵۰ قانون مدنی.....
۵۳	بند دوم: زنا با زن شوهر دار.....
۵۴	گفتار دوم: داشتن چهار زن دائم (تتبعاً عدد).....
۵۵	گفتار سوم: مباشرت به شبهه.....
۵۶	گفتار چهارم: عده زن.....
۵۷	بند اول: اقسام عده.....
۵۸	بند دوم: فسخ نکاح در زمان عده طلاق.....
۵۹	گفتار پنجم: قرابت در حدود معین.....
۶۰	بند اول: محارم نسبی.....
۶۱	بند دوم: محارم سببی.....
۶۲	گفتار ششم: مطلقه بودن به سه طلاق و نه طلاق.....
۶۲	بند اول: سه طلاق متوالی (ماده ۱۰۵۷ قانون مدنی).....
۶۳	بند دوم: نه طلاق (ماده ۱۰۵۸ قانون مدنی).....
۶۳	گفتار هفتم: کفر.....
۶۴	گفتار هشتم: لعان.....
۶۵	گفتار نهم: احرام.....
۶۵	مبحث چهارم: آثار ازدواج.....
۶۵	گفتار اول: آثار غیر مالی ازدواج.....
۶۷	بند اول: حسن معاشرت.....
۶۷	بند دوم: معاضدت.....

بند سوم: ریاست شوهر بر خانواده.....	۶۸
بند چهارم: تعیین مسکن.....	۶۹
بند پنجم: منع اشتغال زن.....	۷۰
بند ششم: تمکین زن.....	۷۱
گفتار دوم: آثار مالی ازدواج.....	۷۲
بند اول: استقلال مالی زن شوهردار.....	۷۳
بند دوم: نفقه زن.....	۷۳
بند سوم: مهریه.....	۷۹
الف. مهر المسمی.....	۸۰
ب. مهر المثل.....	۸۵
ج. مهر المتعه.....	۸۶
فصل دوم: انحلال نکاح.....	۸۹
گفتار اول: انحلال عقد نکاح.....	۸۹
گفتار دوم: تأثیر تغییر خست در فسخ نکاح.....	۹۰
گفتار سوم: امکان فسخ نکاح بر عقد سرقه.....	۹۱
گفتار چهارم: تفاوت فسخ و طلاق.....	۹۱
گفتار پنجم: نگرشی نو بر عیوب موجب فسخ نکاح.....	۹۵
گفتار ششم: تخلف از شرط صفت.....	۹۸
گفتار هفتم: موارد امکان فسخ نکاح.....	۱۰۰
بند اول: جنون زوجین.....	۱۰۰
بند دوم: عنن.....	۱۰۱
بند سوم: خصاء.....	۱۰۲
بند چهارم: عیوب زن.....	۱۰۲
بند پنجم: جنون و عنن مرد پس از عقد.....	۱۰۲
بند ششم: سقوط خیار با علم به عیب.....	۱۰۳
بند هفتم: ابتلای مرد به امراض مقاربتی.....	۱۰۴
بند هشتم: خیار فسخ در فرض فقدان اوصاف.....	۱۰۴
بند نهم: استنکاف شوهر از ادای نفقه یا عجز او.....	۱۰۵
بند دهم: طلاق به علت عسر و حرج.....	۱۰۶
بند یازدهم: فوریت خیار فسخ.....	۱۰۷
بند دوازدهم: بررسی فقهی.....	۱۰۸
گفتار هشتم: طلاق.....	۱۰۹

- ۱۱۱..... بند اول: طلاق در کشورهای اسلامی
- ۱۱۱..... بند دوم: طلاق به تقاضای زن در کشورهای اسلامی
- ۱۱۱..... الف. غیبت شوهر
- ۱۱۲..... ب. امتناع یا عجز از انفاق
- ۱۱۳..... ج. ایلاء
- ۱۱۳..... د. طلاق یا تفریق به سبب غیب، ضرر و شقاق
- ۱۱۳..... بند سوم: طلاق در حقوق کشورهای اروپایی و آمریکایی
- ۱۱۴..... بند چهارم: طلاق در حقوق فرانسه
- ۱۱۴..... الف. رضایت زوجین
- ۱۱۶..... ب. طلاق به سبب قطع زندگی مشترک
- ۱۱۶..... ج. صادر به سبب تقصیر
- ۱۱۷..... بند پنجم: طلاق در حقوق ایتالیا
- ۱۱۷..... الف. محرک است طلعی یکی از زوجین
- ۱۱۸..... ب. منکونه غیر مدبرانه بودن
- ۱۱۸..... ج. حکم به بطلان یا انحلال ازدواج یا وقوع نکاح جدید در خارج از کشور
- ۱۱۸..... د. قطع رابطه زندگی مشترک
- ۱۲۰..... بند ششم: طلاق در حقوق انگلستان
- ۱۲۰..... الف. زنای یکی از زوجین
- ۱۲۰..... ب. رفتار ناشایست زوجین
- ۱۲۱..... ج. ترک همسر
- ۱۲۱..... د. زندگی جدا از هم بدون عذر موجه
- ۱۲۱..... ه. زندگی جدا از هم به مدت ۵ سال
- ۱۲۲..... بند هفتم: طلاق در حقوق آمریکا
- ۱۲۲..... الف. علل مبتنی بر تقصیر
- ۱۲۲..... ب. علل عینی
- ۱۲۳..... بند هشتم: طلاق در حقوق کشورهای سوسیالیستی
- ۱۲۳..... الف. طلاق در حقوق شوروی
- ۱۲۵..... ب. طلاق در حقوق رومانی
- ۱۲۶..... گفتار نهم: شرط تنجیز در طلاق
- ۱۲۷..... گفتار دهم: تعلیق طلاق بر شرایط سخت
- ۱۲۷..... گفتار یازدهم: شرایط طلاق دهنده
- ۱۲۷..... بند اول: بلوغ
- ۱۲۸..... بند دوم: حکم طلاق توسط ولی صغیر

۱۲۸	بند سوم: ولایت بر طلاق
۱۲۹	الف. عقل
۱۲۹	ب. قصد
۱۳۰	ج. اختیار
۱۳۰	بند چهارم: وکالت در طلاق
۱۳۱	بند پنجم: شرایط مطلقه
۱۳۲	بند ششم: وکالت زن در طلاق
۱۳۳	بند هفتم: توافق زوجین
۱۳۴	بند هشتم: شرایط اساسی صحت طلاق
۱۳۴	الف. قصد و رضای شوهر
۱۳۴	ب. اهلیت داشتن طلاق دهنده
۱۳۵	ج. معی بودن در صوغ
۱۳۵	د. پاکیزگی زن
۱۳۶	بند نهم: اقسام طلاق
۱۳۶	الف. طلاق بائن
۱۳۸	ب. طلاق رجعی
۱۴۰	بند دهم: اثر انحلال ازدواج در مهر المسمی
۱۴۰	الف. مهر المسمی در مورد فوت
۱۴۱	ب. مهر المسمی در مورد طلاق
۱۴۷	ج. مهر المسمی در مورد فسخ ازدواج
۱۴۸	د. اثر انحلال ازدواج قبل از تعیین مهر
۱۵۰	بند یازدهم: اثر انحلال ازدواج قبل از تعیین مهر و بعد از تعیین مهر
۱۵۰	گفتار دوازدهم: قرابت و نسب
۱۵۰	بند اول: قرابت
۱۵۱	الف. قرابت نسبی
۱۵۱	ب. قرابت سببی
۱۵۲	ج. قرابت رضاعی
۱۵۳	د. قرابت ناشی از سرپرستی اطفال بدون سرپرست
۱۵۴	بند دوم: نسب
۱۵۵	الف. انواع نسب
۱۵۵	ب. نسب مشروع
۱۵۶	ج. اثبات نسب مشروع
۱۵۶	د. اثبات رابطه زوجیت

۱۵۶	ه. اثبات نَسَب مادری	
۱۵۷	و. اثبات نَسَب پدری	
۱۵۷	ز. آماره فراش	
۱۵۷	گفتار سیزدهم: نگهداری و تربیت اولاد	
۱۵۷	بند اول: بررسی مواد قانونی مربوطه	
۱۶۲	بند دوم: تفاوت حضانت و تربیت	
۱۶۳	بند سوم: ولایت قهری	
۱۶۵	بند چهارم: الزام به انفاق	
۱۶۹	منابع	

www.ketab.ir

پیشگفتار

حقوق خانواده یا همان نظام حقوقی حاکم بر نهاد خانواده و اعضای تشکیل دهنده آن، نه فقط در کشور ما بلکه در همه کشورها، فصل مهمی از مقررات و قوانین مدنی را تشکیل می دهد. البته بعضاً برخی مقولات مرتبط با حقوق خانواده، صبغه کیفری نیز می یابند به نحوی که نقض برخی تعهدات و اقتضائات اولیه در مرحله حدوث عقد نکاح و در مرحله بقای آن، جرم انگاری و برای آن ها کیفر تعیین شده است و این، خود گویای اهمیت و حساسیت این نهاد در روابط زناشویی و مسائل پیرامونی آن است. بخش مهمی از منابع و مراجع وجود در ادبیات حقوقی کشور ما را تحلیل مواد قانونی مربوطه تشکیل می دهد. با این حال، این منابع و مراجع، بعضاً در حجم های معظّم نگارش یافته اند و مطالعه کامل همه آن ها ممکن است در توان بسیاری از حقوقی ها نباشد. از سوی دیگر، لازم است تا مطالب حقوقی بعداً پدید آمده، با زبانی ساده برای آن ها که حقوقی نیستند نیز توضیح داده شود. این امر با رویه ای که در این کتاب، به عقد نکاح، شایع ترین قرارداد و پیمان در اجتماع ماست و در واقع، ناظر بر مرحله مهمی از زندگی و مرتبط با یکی از حساس ترین و سرنوشت سازترین تصمیمات افراد است، اهمیت مضاعف می یابد. بر این اساس، نگارندگان کوشیده اند در کتابی کم حجم و در عین حال کارآمد و مفید با موضوعیت حقوق خانواده و تفسیر مواد قانونی مربوط در قانون مدنی و دیگر قوانین خاص، به مهم ترین ابعاد و جوانب عقد مهم نکاح بپردازند. در این راستا تجربه و کالت در دعاوی متعدد خانواده به کمک نگارندگان آمده تا بتوانند به مسائل، با دیدی کاربردی تر و واقع گرایانه تر بپردازند. بنابراین، آنچه خوانندگان ارجمند پیش رو دارد، ما صلاً مطالعات نظری و تجارب عملی مربوط به فعالیت در حوزه دعاوی خانواده است که امید است جامعه حقوقی و نیز علاقمندان غیر حقوقی را به کار آید. در پایان، بر نگارندگان فرض است تا از همکاری ها و مساعدت های مشفقانه جناب آقای دکتر سید عباس حسینی نیک مدیریت محترم انتشارات مجد و دیگر همکاران محترم آنجناب در انتشار نگاشته حاضر، سپاس صمیمانه به عمل آورده و برای پرسنل فعال در این انتشارات وزین و کارآزموده، آرزوی توفیق روزافزون داشته باشند. و کلام آخر آنکه نگارندگان، ادعا ندارند کتابی که به نظر

خوانندگان والامقام می‌رسد، بی‌ایراد است بلکه خود را نیازمند توصیه‌ها و پیشنهادها و انتقادهای مشفقانه می‌پندارند.

«ما بدان مقصد عالی نتوانیم رسید هم مگر پیش نه‌د لطف شما گامی چند»

دکتر علی قانعی^۱

دکتر محمد یزدان مهر^۲

www.ketab.ir

1 . Email: Ghanei_a@yahoo.com

2 . Email: M_yazdanmehr@yahoo.com